

Posudek vedoucího bakalářské práce

Název práce: **Technologie výroby plastik kultury s moravskou malovanou keramikou**

Autor: Michaela Cinková

Studijní program: B 7105 Historické vědy

Studijní obor: Archeologie

Cílem práce M. Cinkové bylo studium technologie výroby plastik kultury s moravskou malovanou keramikou za využití experimentu. Za tímto účelem byl vybrán soubor antropomorfních plastik z lokality Jaroměřice nad Rokytnou, který byl vyhodnocen pomocí makroskopicky pozorovatelných znaků vytváření a na základě těchto pozorování byl připraven a realizován experiment replikujících postup výroby plastik.

Po úvodní kapitole vymezující téma práce se autorka věnuje studované lokalitě Jaroměřice nad Rokytnou. Kapitola je poněkud chaoticky uspořádána. Dílčí témata: poloha lokality, její přírodní a archeologický kontext, okolnosti výzkumných akcí a popis nálezových situací jsou v textu promíšeny. Popis okolností výzkumu na studované lokalitě mohl být obsírnější, stejně tak jako charakteristika nálezové situace, aby čtenář mohl posoudit kontext studovaného souboru plastik. Soubor je pak vnímán indiferentně bez vazby především na chronologické vyhodnocení nálezových situací či prostorovou distribuci nálezů.

Další z kapitol přináší základní charakteristiku antropomorfních plastik vrcholící kompilací názorů na význam plastik.

V kapitole 4 se pak dostáváme k vlastnímu jádru práce. Najdeme zde popis a vyhodnocení databáze plastik. Databáze by měla být v práci buď přímo publikována, nebo přiložena na elektronickém médiu. Umístění databáze na adrese <http://mihocinkova.eu> pravděpodobně nebude stabilní a za nějaký čas tak databáze nebude čtenáři přístupná k revizi. Vzhledem k tomu, že databáze čítá 124 položek a 14 deskriptorů, tak by nebyl problém databázi otisknout v přílohách, stejně tak jako fotodokumentaci vybraných kusů originálních plastik. Pokud chce čtenář využít odkazy na jednotlivé fragmenty plastik v textu, musí pracovat vždy s elektronickou databází.

Popis databáze by měl začínat vysvětlením metodiky určování jednotlivých znaků a struktury databáze (nikoliv popisem funkcionalit databáze): popis určených skupin znaků, co znamenají jednotlivé deskriptory a jakou mají relevanci vzhledem k cíli práce. V tomto směru je databáze naprosto nedostatečně vysvětlena. Je tak na čtenáři, aby se v ní „intuitivně“ zorientoval. Např. musí z kontextu pochopit, že deskriptor „Barva“ nezachycuje barevnost keramického materiálu, ale přítomnost malby. Význam některých znaků v databázi zůstává nezřetelný. Např. „Struktura“ je znak popisující orientaci makroskopických neplastických částic, které svým uspořádáním svědčí o způsobu tvarování hmoty do výsledného tvaru (s. 22). Očekávali bychom tedy, že tento znak

bude popisovat pozorovatelné typy orientací struktury hmoty. Ovšem nabývá pouze hodnot 0 a 1 a je na čtenáři, aby odhadnul, že pravděpodobně jde o pozorovatelnost (1) či nepozorovatelnost (2) struktury, ale její charakter v databázi zachycen není.

Databáze je velmi stručně vyhodnocena v kapitole 4.2. Vyhodnocení je provedeno spíše mechanicky, bez hledání zajímavých vazeb mezi jednotlivými znaky: např. vazba znaků vytváření a typu keramického materiálu. Sledování proměnné „Ostřivo“ mimochodem není v práci vysvětleno. Nabývá hodnot 1 – 6, ale nevíme, co znamenají.

Po vyhodnocení databáze následuje daleko obsírnější kapitola 5 TECHNOLOGICKÁ CHARAKTERISTIKA ANTROPOMORFNÍCH PLASTIK Z JAROMĚŘIC N. ROKYTNOU, jejíž vazba na databázi není zřejmá a tím také není zřejmé, na základě čeho je kapitola vystavěna (např. znaky „vertikální spojování“ a „horizontální spojování“ v databázi nenajdeme).

V práci není na patřičném místě vysvětleno, co v kontextu výroby plastik znamenají termíny primární a sekundární formování. Termíny jsou vysvětleny až v kapitole zabývající se vlastním experimentem, kam definice těchto pojmů nepatří. Navíc se definice fází vytváření nekryje se zařazením jednotlivých technik pod příslušnou fázi: vrstvení, mačkání a vytahování nemůžeme a priori považovat za sekundární techniky, neboť těmito postupy vznikají též základní segmenty plastiky a jejich spoje. V případě plastik je nutné tyto pojmy předefinovat pro tento specifický typ výroby, nebo raději tuto terminologii opustit, aby nepůsobila víc zmatku než vyjasnění.

Kapitola popisující a vyhodnocující autorčin experimentální výzkum je nejsilnější stránkou práce. Autorka replikovala základní techniky vytváření rekonstruované na základě pozorování fragmentů originálních plastik a provedla srovnání technologických znaků mezi experimentálními a originálními plastikami, které validovalo některé ze závěrů vyhodnocení archeologického materiálu. Reflexe technik vytváření odráží autorčinu zkušenost s prací s keramickým materiálem. Škoda, že rozbitnost a vznik specifických lomů při mechanickém namáhání není vyhodnocena v souvislosti s ostatními charakteristikami, především technikou vytváření.

Závěrečnému shrnutí výsledků práce chybí přehlednost a schopnost zdůraznit hlavní přínosy studia. Malá přehlednost a nevyjasněná struktura je ostatně jedním z charakteristických znaků textu. Obsahově se některé kapitoly překrývají, autorka někdy odbíhá od tématu dané kapitoly, nebo se témata opakují. Práce se též potýká s nedostatky ve formulacích, které jsou často nepřesné a nekultivované. Autorka do práce občas vnáší anachronické či nepodložené postřehy, někdy bezmyšlenkovitě přibírané z literatury. Příkladem může být pasáž, kde autorka tvrdí, že kvalitně zpracované plastiky nebyly určeny k záměrné destrukci. Pro tento účel měly sloužit zběžněji vyrobené plastiky, u nichž chyběla tvůrci motivace věnovat výrobě dostatečnou pozornost (s. 21). Takové interpretace by měly být opřeny o antropologické poznatky o praktikách obětování a záměrného ničení souvisejících ať už specifitěji s náboženskými praktikami, nebo obecněji s praktikami sociálního vyjednávání.

Závěrem lze říci, že přes řadu nedostatků, práci drží nad vodou její experimentální část, jejíž kvality odráží i kvalita obrazové dokumentace experimentů v přílohách práce. Nesporný autorčin vhlad do problematiky a schopnost identifikovat technologické znaky na

archeologických nálezích je bohužel maskován nepřehledností textu a nevyjasněnou terminologií. Práci doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové dne 26.1.2015

Richard Thér